

ירושלים, י"ט סיון תשפ"ג
08 יוני 2023

לכבוד
ועדת הכספים
ועדת הכלכלה
בנסת ישראל

שלום רב,

הנדון: סיכום ממצאי בדיקות רשות התחרות בתחום הפיקדונות עד כה

בהמשך לבקשת כבוד יו"ר ועדת הכספים, ח"כ הרב משה גפני, אנו מתכבדים להציג בקצרה ממצאים מהבחינה שעורכת רשות התחרות על תחום הפיקדונות. בתחילת הדברים יובהר כי בדיקות הרשות טרם הסתיימו, וכי הרשות בעיצומה של השלמת עבודת איסוף הנתונים אשר ישמשו אותה לצורך גיבוש הממצאים והסקת מסקנות סופיות.

הממצאים שיוצגו במסמך זה מבוססים על נתונים שנמסרו לרשות התחרות במענה לדרישות נתונים שהיא הוציאה לכלל הבנקים, למעט בנק וואן זירו. בכלל זה, נתונים על אודות פיקדונות שהתקבלו (פיקדונות לזמן קצוב, היינו כל פיקדון שהוא לתקופה שעולה על שבוע¹) ואשראי שניתן (ללא מסגרות אשראי או מסגרת עו"ש וללא אשראי לדיוור) בידי המערכת הבנקאית מדי חודש, החל מינואר 2017 ועד פברואר 2023. הנתונים כוללים נתונים על אודות ריביות, תקופות לפירעון סופי לפיקדונות ולאשראי חדשים בפילוח לפי: אפיק ריבית (ריבית קבועה או ריבית משתנה), סוג הצמדה (צמוד מדד, צמוד מט"ח או ללא הצמדה), מגזר פעילות (משקי בית – ללא דיוור, עסקים זעירים, עסקים קטנים, עסקים בינוניים, עסקים גדולים, בנקאות פרטית).

לצורך הניתוחים שיוצגו להלן, נוכח הדמיון בממצאים ביחס למגזרים אלה ועל מנת להקל על הקריאה, איחדנו בין עסקים זעירים ועסקים קטנים לקטגוריה אחת תחת הכותרת "עסקים קטנים" ואיחדנו בין עסקים בינוניים ועסקים גדולים לקטגוריה תחת הכותרת "עסקים גדולים".

¹ כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור, "פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים מיום ההפקדה, אלא אם כן משיכה מוקדמת מחויבת בקנס שסכומו לפחות 7 ימי ריבית פשוטה על הסכום שנמשך".

מידע כללי על פעילות המערכת הבנקאית בתחום הפיקדונות

התפלגות הפיקדונות מבחינת מאפייניהם

ראשית כל, נציג תיאור קצר על התפלגות האשראי והפיקדונות החדשים לפי אפיק ריבית. ניתן להתרשם מטבלה מספר 1 להלן, כי 72% מהפיקדונות אינם צמודים, 27% מוצמדים מט"ח בעוד שחלק זניח של הפיקדונות מוצמד למדד. בצד האשראי, החלק הארי הוא אשראי לא צמוד, 9% מוצמד מט"ח בעוד שחלק זניח מהאשראי מוצמד למדד.

טבלה מספר 1: התפלגות אשראי ופיקדונות לפי סוג הצמדה

התפלגות לפי סוג הצמדה ²		
פיקדונות	אשראי	
0.3 %	0.5 %	צמוד מדד
27 %	9 %	צמוד מט"ח
72 %	90 %	לא מוצמד

מקור: מענה הבנקים על דרישת הנתונים, עיבוד רשות התחרות

טבלה מספר 2 להלן מתארת את התפלגות האשראי והתפלגות הפיקדונות לפי אפיק הריבית. בממוצע 42% מהפיקדונות הם פיקדונות בריבית משתנה ("פריים פלוס X" או "פריים מינוס X") ו-58% הם פיקדונות בריבית קבועה.³ באשר לצד האשראי, 75% מהאשראי הוא אשראי בריבית משתנה ו-25% אשראי בריבית קבועה.⁴

² מבוסס על חישוב התפלגות חודשית של האשראי והפיקדונות מינואר 2017 ועד פברואר 2023. הנתון המוצג הוא ממוצע של כל שיעורי ההתפלגות החודשיים.

³ נציין שלא זוהו פערים משמעותיים בהתפלגות הפיקדונות בין מגזרי הפעילות השונים.

⁴ יודגש שבקרב משקי בית, ממוצע שיעור האשראי בריבית משתנה הוא מעל 90%.

טבלה מספר 2: התפלגות אשראי ופיקדונות לפי סוג ריבית

התפלגות לפי סוג ריבית ⁵		
פיקדונות	אשראי	
42 %	75 %	ריבית משתנה
58 %	25 %	ריבית קבועה

מקור: מענה הבנקים על דרישת הנתונים, עיבוד רשות התחרות

גיוס פיקדונות חדשים:

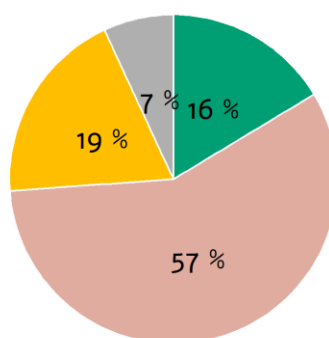
תרשים מספר 1 מציג את התפלגות היקפי הפיקדונות החדשים לפי מגזר פעילות, במוצע על פני תקופת הבדיקה 01/2017-02/2023. רוב הפיקדונות מגיעים ממגזר העסקים הגדולים. יש לציין כי התקופה הממוצעת לפירעון בקרב פיקדונות מעסקים גדולים היא קצרה ביחס לפיקדונות אחרים ולרב, הפיקדונות של העסקים הגדולים הם פיקדונות לטווח קצר של חודשים בודדים.

תרשים מספר 1: התפלגות היקפי הפיקדונות החדשים לפי מגזר פעילות, ממוצע על פני כל תקופת הבדיקה 01/2017-02/2023

⁵ מבוסס על חישוב התפלגות חודשית של האשראי והפיקדונות מינואר 2017 ועד 02/2023, הנתון המוצג הוא ממוצע של כל שיעורי ההתפלגות החודשיים.

התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזר פעילות
ממוצע משוקלל

בנקאות פרטית עסקים קטנים משקי בית עסקים גדולים

מקור: מענה הבנקים על דרישת הנתונים, עיבוד רשות התחרות

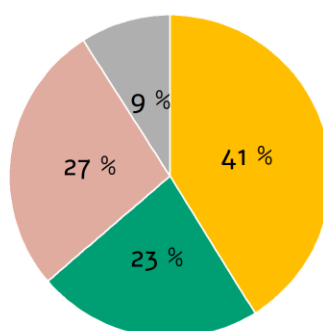
יתרות

תרשים 2 מתאר את ההתפלגות של יתרת הפיקדונות לציבור⁶ בכל המערכת הבנקאית לסוף הרבעון הראשון של שנת 2023, מתוך הדו"חות הכספיים של הבנקים. הפער בין היתרה המאזנית לבין היקף הפיקדונות החדשים המוצגים בתרשים מספר 1 לעיל יכול לנבוע משתי סיבות: האחת, כאמור, התקופה לפירעון של הפיקדונות למשקי בית ארוכה יותר מהתקופה לפירעון של הפיקדונות לעסקים גדולים. הסיבה השניה לפערים היא שיתרת הפיקדונות כוללת גם יתרות עו"ש שאינם כלולים בביצועי הפיקדונות, שכן ביצועי הפיקדונות מתייחסים לפיקדונות לזמן קצוב בלבד.

⁶ יתרת פיקדונות לציבור כוללת פיקדונות לזמן קצוב, פיקדונות לפי דרישה (עו"ש) נושאי ריבית ופיקדונות לפי דרישה שאינם נושאי ריבית.

תרשים 2: התפלגות של יתרת הפיקדונות לציבור בכל המערכת הבנקאית

התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזר פעילות
יתרה מאזנית רבעון 01/2023
בנקאות פרטית עסקים קטנים משקי בית עסקים גדולים

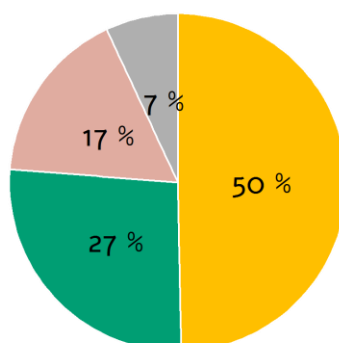
מקור: דוחות כספיים לציבור של כל הבנקים לרבעון 1/2023, עיבוד רשות התחרות

מרווח מפעילות קבלת פיקדונות לפי מגזר פעילות ברבעון 2023:

תרשים 3 מתאר את המרווח מפעילות הפיקדונות בכל המערכת הבנקאית, ברבעון הראשון של שנת 2023.

תרשים 3: התפלגות המרווח מפעילות פיקדונות בכל המערכת הבנקאית

התפלגות מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור לפי מגזר פעילות
רבעון 1/2023
בנקאות פרטית עסקים קטנים משקי בית עסקים גדולים

מקור: דוחות כספיים לציבור של כל הבנקים לרבעון 1/2023, עיבוד רשות התחרות

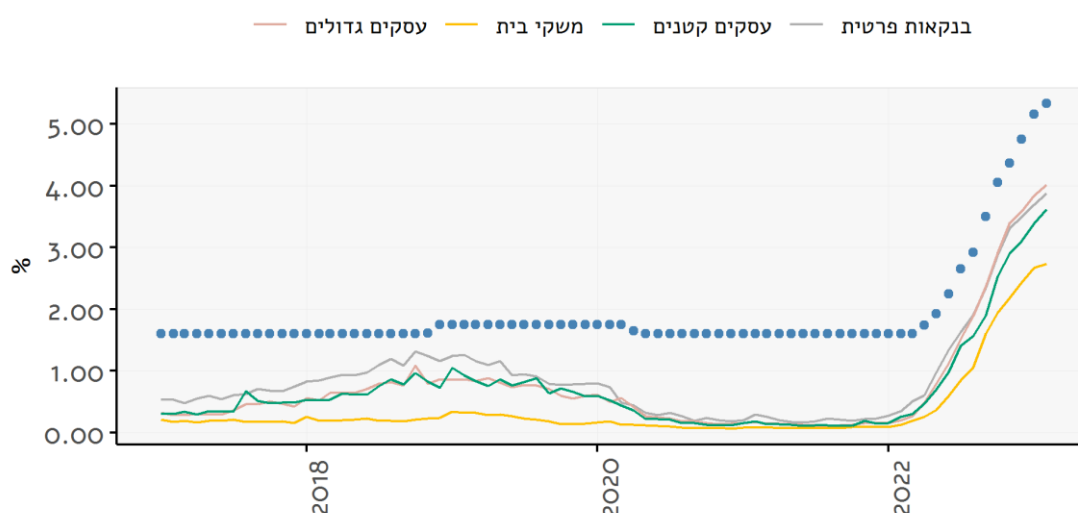
ריביות ושינויים בריבית בעקבות עליית ריבית פריים

ריבית על פיקדונות לזמן קצוב חדשים לעומת ריבית תקופה לפירעון:

תרשים מספר 4 מציג את הריבית המשוקללת על פיקדונות חדשים בכל המערכת הבנקאית, לפי מגזר פעילות.⁷ בתרשים מספר 5 מוצגת התקופה לפירעון של הפיקדונות לפי מגזר פעילות (משוקלל). זאת לאורך כל תקופת הבדיקה. הקו המקווקו מייצג את שיעור ריבית הפריים באותה תקופה.

תרשים מספר 4: ריבית על פיקדונות חדשים לפי מגזר פעילות 01/2017-02/2023

ריבית ממוצעת על פיקדונות במערכת הבנקאית בהשוואה לריבית הפריים

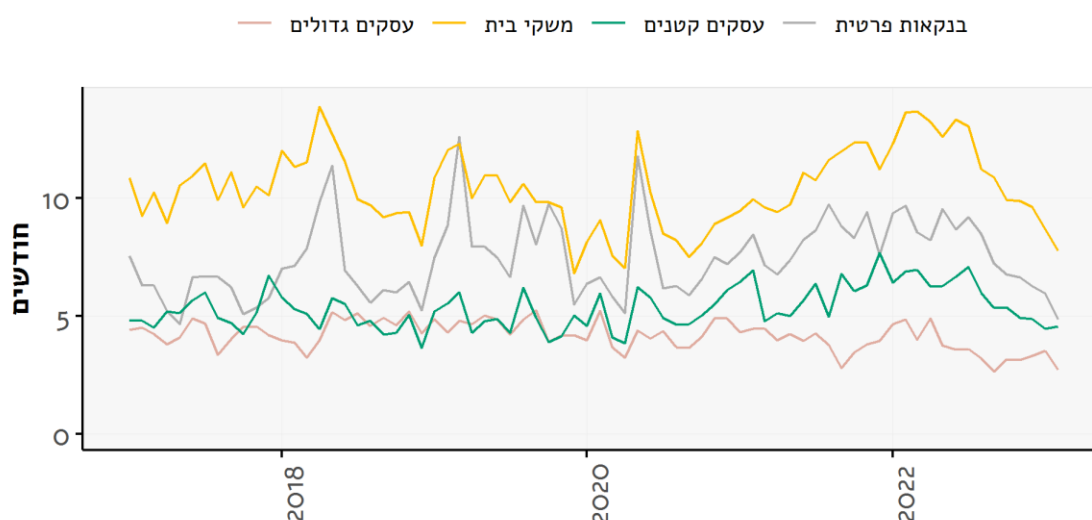
מקור: מענה הבנקים על דרישת הנתונים, עיבוד רשות התחרות

⁷ התרשים מתאר את הריבית המשוקללת לכל הפיקדונות במערכת הבנקאית, כל התקופות וללא הבחנה של סוג ריבית או סוג הצמדה.

תרשים מספר 5: תקופה לפירעון של פיקדונות חדשים לפי מגזר פעילות

01/2017-02/2023

תקופה ממוצעת לפירעון בפקדונות במערכת הבנקאית (בחודשים)

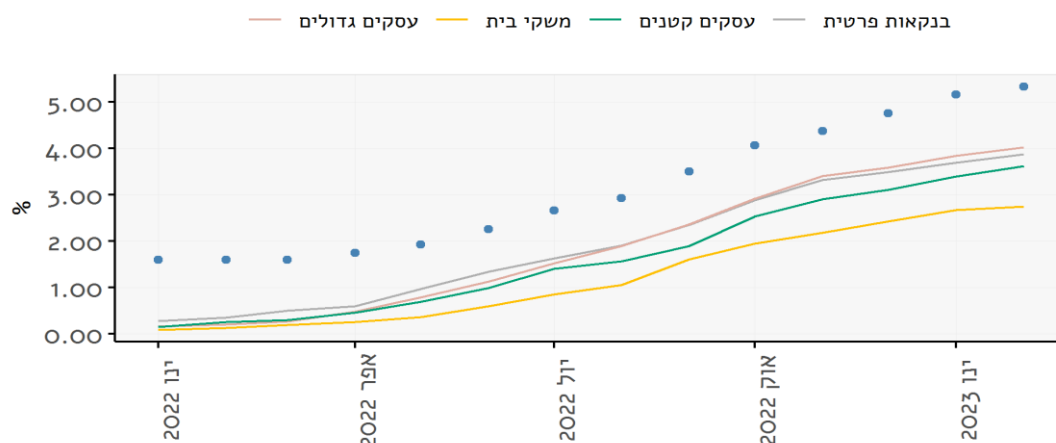

מקור: מענה הבנקים על דרישת הנתונים, עיבוד רשות התחרות

בתרשימים 6 ו-7 מוצגים אותם נתונים, ב"זום-אין" לתקופה שמתחילת 2022 עד פברואר 2023, וזאת על מנת לאפשר לבחון את התקופה סביב לעליית ריבית בנק ישראל.

תרשים מספר 6: ריבית על פיקדונות חדשים לפי מגזר פעילות 01/2022-02/2023

ריבית ממוצעת על פיקדונות במערכת הבנקאית בהשוואה לריבית הפריים

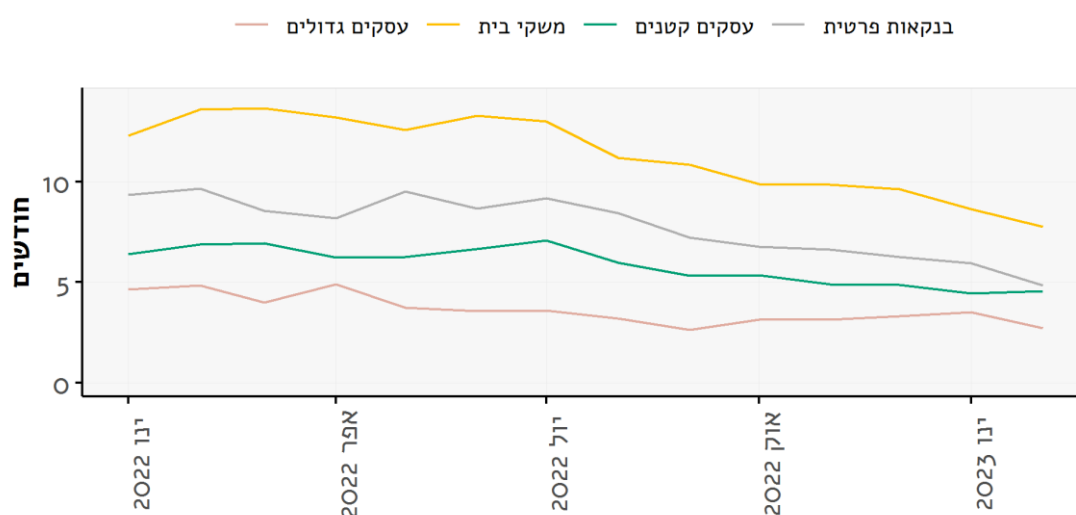

מקור: מענה הבנקים על דרישת הנתונים, עיבוד רשות התחרות

תרשים מספר 7: תקופה לפירעון של פיקדונות חדשים לפי מגזר פעילות 01/2022-02/2023

01/2022-02/2023

תקופה ממוצעת לפירעון בפיקדונות במערכת הבנקאית (בחודשים)

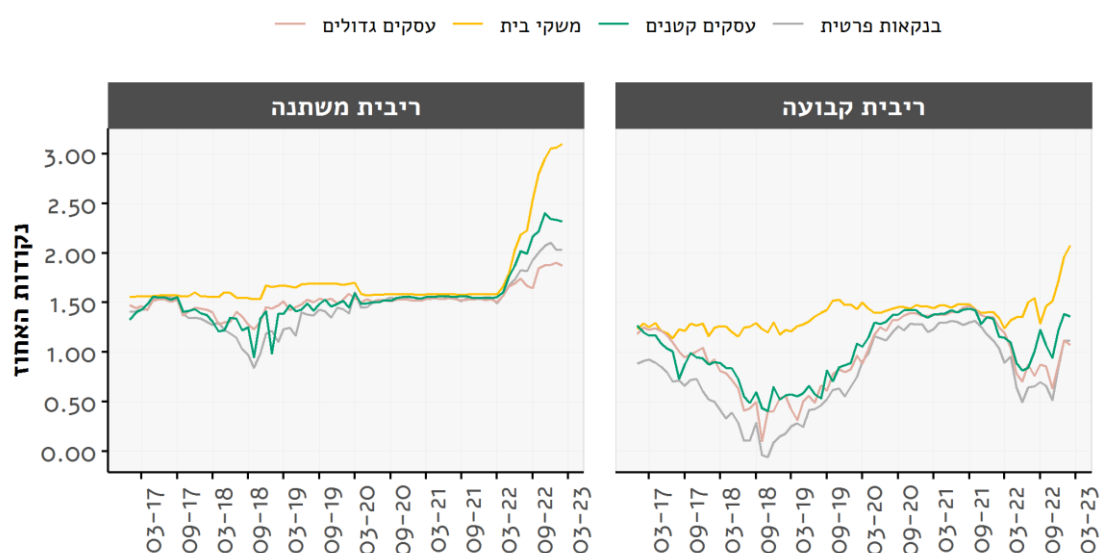
מקור: מענה הבנקים על דרישת הנתונים, עיבוד רשות התחרות

פער בין הריבית על פיקדונות⁸ לבין ריבית הפריים:

בתרשים 8 מוצג הפער בין הריבית על פיקדונות לבין ריבית הפריים, לפי מגזרים ולפי סוג אפיק הריבית שבו נמצא הפיקדון (ריבית קבועה או משתנה).

תרשים מספר 8: הפער בין הריבית על פיקדונות לבין ריבית הפריים, לפי מגזר פעילות ואפיק ריבית 01/2017-02/2023

הפער בין הריבית על פיקדונות לבין ריבית הפריים

מקור: מענה הבנקים על דרישת הנתונים, עיבוד רשות התחרות

שיעור הגלגול (תמסורת) של העלאת ריבית הפריים לריביות לפי מגזר פעילות:

תרשים 9 מציג את היחס בין השינוי בריבית שהבנקים שילמו על פיקדונות קצובים חדשים שהתקבלו מהלקוחות לבין השינוי בריבית הפריים, בחלוקה לפי מגזרי פעילות. שיעור התמסורת חושב באופן מצטבר ובהשוואה לשיעורי הריביות במרץ 2022.

כך לדוגמא, הנתון עבור אפריל 2022 מציג את היחס של השינוי בריבית ששילמו הבנקים באפריל 2022 לעומת הריבית ששילמו במרץ 2022 לבין השינוי בריבית הפריים באותה

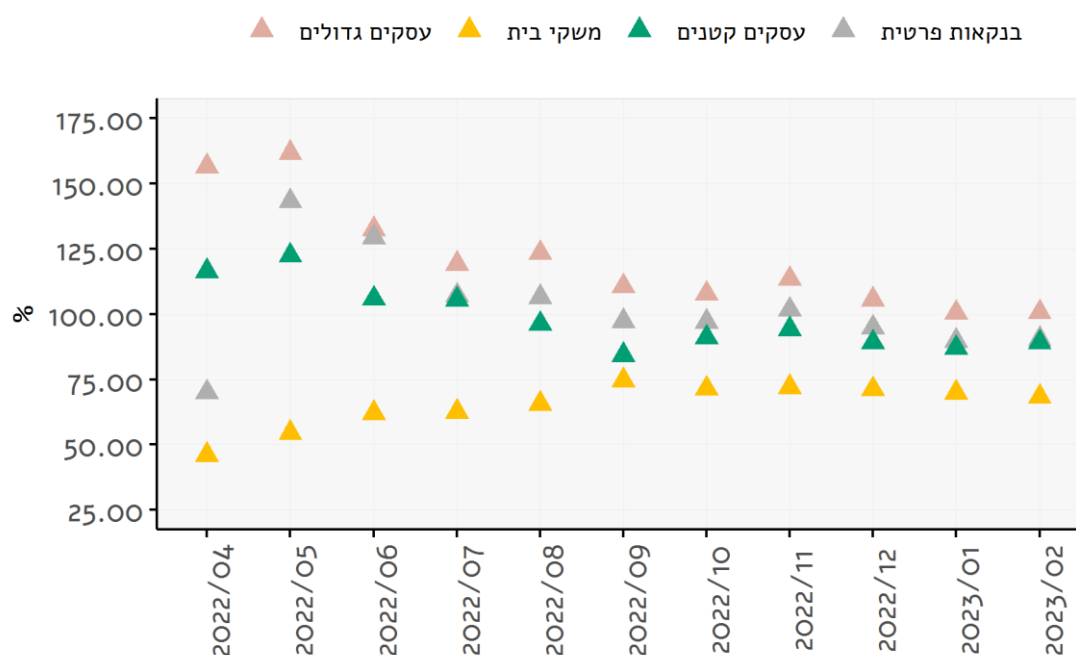
⁸ כל התקופות לפירעון וללא הבחנה לפי סוג ההצמדה.

תקופה (כ-0.15%). הנתון עבור פברואר 2023 מציג את היחס של השינוי בריבית ששילמו הבנקים בפברואר 2023 לעומת הריבית ששילמו במרץ 2022 לבין השינוי בריבית הפריים באותה תקופה (כ-3.75%).

תרשים 10 מציג ניתוח דומה ביחס להלוואות חדשות שניתנו.

תרשים 9: גלגול העלאת הריבית הפריים לריבית על פיקדונות⁹

שיעור גלגול העלאת הפריים בפיקדונות

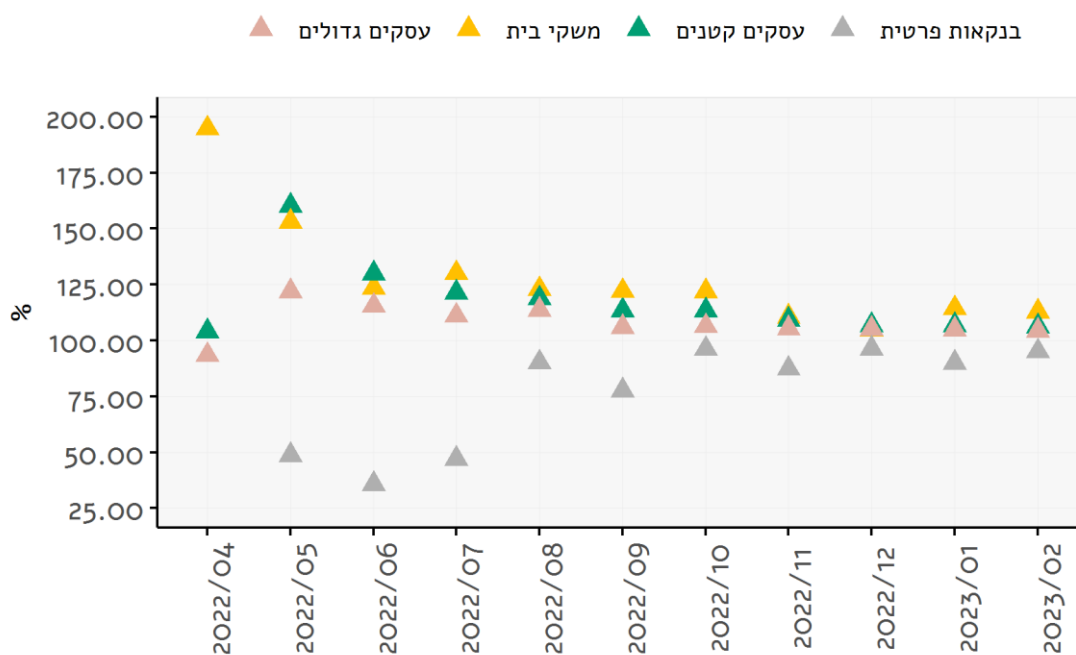

מקור: מענה הבנקים על דרישת הנתונים, עיבוד רשות התחרות

⁹ כל התקופות לפירעון וללא הבחנה בין סוג ההצמדה וסוג הריבית.

תרשים 10: גלגול העלאת ריבית הפריים לריבית על אשראי^{10,11}

שיעור גלגול העלאת הפריים באשראי

מקור: מענה הבנקים על דרישת הנתונים, עיבוד רשות התחרות

¹⁰ כל התקופות לפירעון וללא הבחנה בין סוג ההצמדה וסוג הריבית.

¹¹ גלגול הריבית על אשראי לבנקאות פרטית באפריל 2022 היה שלילי, קרי, הריבית באותו חודש ירדה ביחס למרץ 2022.